

وزارت علوم، تحقیقات و فناوری
مؤسسه آموزش عالی اخلاق و تربیت

دانشکده روان‌شناسی
رشته روان‌شناس اسلامی گرایش مثبت‌گرا
پایان‌نامه کارشناسی ارشد

الگوی تصمیم‌گیری برای طلاق بر اساس منابع اسلامی در فرآیند مشاوره زوجی

استاد راهنما
حجت‌الاسلام دکتر مهدی عباسی

دانش‌پژوه
علی مخدومی

دی‌ماه ۱۴۰۰

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وزارت علوم، تحقیقات و فناوری
مؤسسه آموزش عالی اخلاق و تربیت

بسمه تعالی

صورت جلسه دفاع پایان نامه

با تمایلات خداوند متعال و با استعانت از حضرت ولی عصر (عجل الله تعالی فرجه)

جلسه دفاع از پایان نامه کارشناسی ارشد جناب آقای علی مخدومی رشته: روانشناسی اسلامی گرایش روانشناسی مثبت گرا

تحت عنوان: الگوی تصمیم گیری برای طلاق بر اساس منابع اسلامی در فرایند مشاوره زوجی

با حضور استاد راهنما، استاد مشاور و هیأت داوران در موسسه آموزش عالی اخلاق و تربیت در تاریخ ۱۴۰۱/۳/۱۵ برگزار گردید و پایان نامه ایشان با

کسب نمره به عدد: ۱۹.۹۰ به حروف: نوزده و نود و نهم با درجه عالی پذیرفته شد.

نام و نام خانوادگی	مرتبه علمی	امضاء
مدیر گروه: حجت الاسلام والمسلمین جناب آقای دکتر محمدرضا احمدی		
استاد راهنما: حجت الاسلام والمسلمین جناب آقای دکتر مهدی عباسی		
استاد داور: حجت الاسلام والمسلمین جناب آقای دکتر محمدرضا بنیانی		
نماینده تحصیلات تکمیلی: جناب آقای مصطفی زارعی		

معاون آموزشی موسسه

دکتر علی محمد حسینی

وزارت علوم، تحقیقات و فناوری
مؤسسه آموزش عالی اخلاق و تربیت

دانشکده روان شناسی
رشته روان شناس اسلامی گرایش مثبت گرا
پایان نامه کارشناسی ارشد

الگوی تصمیم گیری برای طلاق بر اساس منابع اسلامی در فرآیند مشاوره زوجی

استاد راهنما
حجت الاسلام دکتر مهدی عباسی

دانش پژوه
علی مخدومی

دی ماه ۱۴۰۰

باسمه تعالی

تعهدنامه اصالت پایان نامه

این جانب **علی مخدومی** فرزند **هادی** متولد ۱۳۷۲/۰۱/۲۵ به شماره شناسنامه ۳۷۹۰۲۳۱۱۷۷ صادره از قروه به شماره دانش پژوهی ۹۷۱۱۴۰۰۴ رشته روان شناسی - گرایش مثبت گرا متعهد می شوم که مطالب مندرج در این پایان نامه حاصل کار پژوهشی این جانب است و دستاوردهای پژوهشی همکاران که در این زمینه از آنها استفاده شده است، مطابق مقررات ارجاع و در فهرست منابع و مآخذ ذکر گردیده است.

این پایان نامه قبلاً برای احراز هیچ مدرک هم سطح یا بالاتر ارائه نشده است. در صورت اثبات تخلف (در هر زمان) مدرک تحصیلی صادرشده توسط مؤسسه از اعتبار ساقط خواهد شد.

علی مخدومی

امضا

وزارت علوم، تحقیقات و فناوری
مؤسسه آموزش عالی اخلاق و تربیت

بسمه تعالی

حقوق مادی و معنوی پایان نامه

چاپ و انتشار پایان نامه های تحصیلی دانش پژوهان مؤسسه آموزش عالی اخلاق و تربیت بیانگر بخشی از فعالیت های علمی- پژوهشی مؤسسه است.

این جانب علی مخدومی دانش پژوه رشته روان شناسی اسلامی-گرایش مثبت نگر، متعهد می گردم که موارد ذیل را در خصوص حقوق مادی و معنوی پایان نامه ام با موضوع:

الگوی تصمیم گیری برای طلاق بر اساس منابع اسلامی در فرآیند مشاوره زوجی

رعایت نمایم و در صورت تخلف از موارد ذیل، کلیه تبعات حقوقی آن بر عهده این جانب خواهد بود:

۱. در صورت اقدام به چاپ پایان نامه، مراتب را قبلاً به صورت کتبی به معاونت پژوهش مؤسسه اطلاع دهم و در صورت تمایل مؤسسه به چاپ پایان نامه به صورت کتاب، اولویت با مؤسسه خواهد بود.

۲. در صورت موافقت معاونت پژوهش با چاپ پایان نامه به صورت کتاب توسط دانش پژوه در صفحه سوم کتاب (پس از برگ شناسنامه) عبارت ذیل چاپ گردد:

«کتاب حاضر حاصل پایان نامه کارشناسی ارشد در رشته روان شناسی اسلامی است که در

سال ۱۴۰۰ در مؤسسه آموزش عالی اخلاق و تربیت به راهنمایی **حجت الاسلام والمسلمین دکتر**

مهدی عباسی از آن دفاع شده است.

به منظور غنی سازی منابع و مآخذ کتابخانه مؤسسه دو نسخه از آن به کتابخانه و دو نسخه نیز

جهت بهره برداری به معاونت پژوهش اهدا خواهد شد.

علی مخدومی

امضا

تقدیم به

ساحت مقدس یوسف زهرا، عجل الله تعالی فرجه الشریف،

عالم علوم بیکران...

باشد که غنای دفتر خالی از معرفت و تهی از دانشم، روشن به

نام مقدسش باشد.

باسپاس فراوان از

حجۃ الاسلام دکتر مهدی عباسی استاد راهنما، به خاطر زحمات و بهره‌ ویریه دقت‌های

ایشان در راهنمایی که خطاهای کارم را کم کرد.

و با سپاس فراوان از همسر بزرگوارم که نبودن‌هایم در کنارش را تحمل کرده و همیشه در

این مسیر همراهم بوده است.

چکیده

پژوهش حاضر به منظور کشف الگوی تصمیم‌گیری برای طلاق بر اساس منابع اسلامی در فرآیند مشاوره زوجی انجام شد. بدین منظور، ابتدا فرآیند شکل‌گیری و تحول طلاق از منابع اسلامی استخراج و روایی محتوای آن بررسی گردید. در ادامه متناسب با فرآیند استخراج شده، الگوی تصمیم‌گیری برای طلاق در فرآیند مشاوره زوجی متشکل از راهبردها، تکنیک‌ها و گام‌های پنج‌گانه به دست آمد. طرح این پژوهش شامل ترکیبی از روش کیفی و کمی بوده است که طی پنج مرحله اجرا شد. برای تدوین فرآیند شکل‌گیری و تحول طلاق، روش معناشناسی زبانی مورد استفاده قرار گرفت. به منظور تحلیل مراحل و شاخص‌های به دست آمده از منابع اسلامی، از روش تحلیل محتوا و قواعد اصول فقه استفاده شد. روایی محتوای فرآیند شکل‌گیری و تحول طلاق به واسطه‌ی نظر کارشناسان بررسی گردید. یافته‌های مرحله‌ی اول نشان داد فرآیند شکل‌گیری برای طلاق بر اساس منابع اسلامی متشکل از شش مرحله‌ی پیش‌آشفتگی، بروز آشفتگی، آشفتگی، گسستگی و امکان طلاق، آمادگی برای طلاق و امکان بازگشت و پس از طلاق و امکان بازگشت می‌باشد. روایی محتوا برای تمامی مراحل و شاخص‌های به دست آمده در اظهارنظر ۸ کارشناس تایید گردید. بر اساس الگوی تصمیم‌گیری برای طلاق در فرآیند مشاوره زوجی، راهبردهای استخراج شده عبارت است از: مشورت، پرهیز از شتاب زدگی، استفاده از تجارب، عاقبت‌نگری و عدم افشای تصمیم قبل از قاطعیت. گام‌های این الگو هم متشکل از ارتباط هدفمند مشاور با مراجع، بررسی و تشخیص شرایط مراجع نسبت به مراحل تحول طلاق (تیین مساله)، ارزیابی گزینه‌های موجود در شرایط مراجع (تدوین و ارزیابی راه حل)، اجرای تصمیم و ارزیابی تصمیم می‌باشد. بر این اساس می‌توان در جریان مشاوره برای تصمیم‌گیری برای طلاق از این الگو استفاده کرد. کلیدواژه: طلاق، تصمیم‌گیری برای طلاق، مشاوره‌ی طلاق، منابع اسلامی.

فهرست مطالب

فصل اول: کلیات و مفاهیم.....	۱
۱-۱- بیان مسأله.....	۲
۲-۱- اهمیت و ضرورت پژوهش.....	۵
۳-۱- اهداف پژوهش.....	۶
۴-۱- پرسش‌های پژوهش.....	۶
۵-۱- مفاهیم پژوهش.....	۶
۱-۵-۱- الگوی تصمیم‌گیری.....	۶
۲-۵-۱- طلاق.....	۶
۳-۵-۱- منابع اسلامی.....	۷
۴-۵-۱- مشاوره زوجی.....	۷
فصل دوم: مبانی و ادبیات پژوهش.....	۹
۱-۲- تصمیم‌گیری.....	۱۰
۱-۱-۱- اقسام تصمیم‌گیری.....	۱۱
۲-۱-۲- فرآیند تصمیم‌گیری.....	۱۲
۳-۱-۲- انواع الگوی تصمیم‌گیری.....	۱۳
۲-۳-۱-۲- الگوی تصمیم‌گیری چند معیاره.....	۱۳
۴-۱-۲- عوامل مؤثر در تصمیم‌گیری.....	۱۴
۵-۱-۲- دام‌های تصمیم‌گیری.....	۱۴
۲-۲- مفهوم شناسی طلاق.....	۱۵
۱-۲-۲- شرایط طلاق در اسلام.....	۱۶
۲-۲-۲- طلاق و مفاهیم مرتبط با آن.....	۱۸
۱-۲-۲-۲- مفهوم فسخ نکاح.....	۱۸
۲-۲-۲-۲- مفهوم نشوز.....	۲۰
۳-۲-۲-۲- مفهوم شقاق.....	۲۴
۴-۲-۲-۲- مفهوم تعارض.....	۲۶
۵-۲-۲-۲- مفهوم آشفته‌گی زناشویی.....	۲۷

- ۲۷.....۶-۲-۲-۲- مفهوم سرخوردگی زناشویی
- ۲۸.....۷-۲-۲-۲- مفهوم دلزدگی زناشویی
- ۲۸.....۸-۲-۲-۲- مفهوم سازگاری با طلاق
- ۲۹.....۳-۲- ارکان طلاق
- ۳۰.....۴-۲- اقسام طلاق
- ۳۱.....۵-۲- فرآیند طلاق
- ۳۱.....۱-۵-۲- مدل فرآیند روانشناختی طلاق کسلر
- ۳۳.....۲-۵-۲- فرآیند طلاق مارک نپ
- ۳۴.....۳-۵-۲- فرآیند طلاق کلپ
- ۳۴.....۴-۵-۲- فرآیند طلاق بوهانان
- ۳۵.....۵-۵-۲- فرآیند طلاق مل کراتزلر
- ۳۵.....۶-۵-۲- فرآیند طلاق کاسلو و شوارتز
- ۳۶.....۷-۵-۲- الگوی مفهومی عوامل شکل دهنده طلاق در پنج سال اول زندگی
- ۳۶.....۸-۵-۲- الگوی پارادایمی فرآیند شکل گیری طلاق
- ۳۷.....۹-۵-۲- فرآیند طلاق در ایران
- ۳۷.....۶-۲- اصول مهم در زندگی مشترک
- ۳۸.....۱-۶-۲- اصل پایداری خانواده در معارف اسلامی
- ۳۹.....۲-۶-۲- اصل سازش و مدارا
- ۴۰.....۳-۶-۲- اصل گذشت و چشم پوشی
- ۴۱.....۴-۶-۲- اصل صبر و خویشتن داری
- ۴۲.....۵-۶-۲- اصل معاشرت معروف
- ۴۳.....۶-۶-۲- اصل صمیمیت در زندگی
- ۴۴.....۷-۶-۲- اصل توجه به کارکردهای خانواده
- ۴۷.....۱-۷-۶-۲- تنظیم رفتار جنسی
- ۴۸.....۲-۷-۶-۲- تولید مثل
- ۴۹.....۳-۷-۶-۲- حمایت و مراقبت
- ۵۰.....۴-۷-۶-۲- عاطفه و همراهی
- ۵۱.....۵-۷-۶-۲- کارکرد اقتصادی خانواده

۵۲.....	۷-۲- مشاوره در طلاق.....
۵۲.....	۱-۷-۲- مفهوم مشاوره.....
۵۳.....	۲-۷-۲- بررسی مشاوره در طلاق.....
۵۴.....	۳-۷-۲- فرآیند مشاوره در طلاق.....
۵۶.....	۱-۳-۷-۲- راهبردهای درمانی.....
۵۷.....	۸-۲- پیشینه پژوهش.....
۶۱.....	فصل سوم: روش پژوهش.....
۶۲.....	۱-۳- طرح کلی پژوهش.....
۶۲.....	۱-۱-۳- روش کیفی.....
۶۲.....	۱-۱-۱-۳- حوزه‌های معنایی.....
۶۳.....	۲-۱-۱-۳- تحلیل محتوای کیفی.....
۶۴.....	۳-۱-۱-۳- قواعد اصول فقه.....
۶۴.....	۲-۱-۳- روش کمی.....
۶۵.....	۲-۳- جامعه‌ی اسناد و متن.....
۶۶.....	۳-۳- روش نمونه‌گیری.....
۶۶.....	۴-۳- روش تجزیه و تحلیل اطلاعات.....
۶۸.....	۵-۳- مراحل انجام پژوهش.....
۶۸.....	۱-۵-۳- مرحله‌ی اول: تشکیل حوزه‌ی معنایی مفاهیم مرتبط با طلاق.....
	۲-۵-۳- مرحله‌ی دوم: جمع‌آوری داده‌های اسلامی مرتبط با کلیدواژه‌های به دست
۶۸.....	آمده.....
۶۸.....	۳-۵-۳- مرحله‌ی سوم: استخراج مراحل تحولی طلاق و شاخص‌های آن.....
۶۹.....	۴-۵-۳- مرحله‌ی چهارم: بررسی روایی محتوا.....
۶۹.....	۵-۵-۳- مرحله‌ی پنجم: استخراج الگوی نهایی گام‌های تصمیم‌گیری.....
۷۱.....	فصل چهارم: یافته‌های پژوهش.....
۷۲.....	۱-۴- یافته‌های مقدماتی پژوهش در حوزه‌ی معنایی شکل‌گیری و تحول طلاق.....
۷۳.....	۲-۴- پاسخ به پرسش فرعی اول: شرایط تصمیم‌گیری برای طلاق کدام‌اند؟.....
۷۳.....	۱-۲-۴- گام اول: جمع‌آوری داده‌های مرتبط.....
۷۴.....	۲-۲-۴- گام دوم: مقوله‌بندی داده‌های به دست آمده.....

- ۷۵-۳-۲-۴- گام سوم: تدوین مراحل شکل گیری و تحول طلاق.....
- ۷۵-۱-۳-۲-۴- مرحله اول: پیش از آشفته‌گی.....
- ۸۵-۲-۳-۲-۴- مرحله دوم: بروز آشفته‌گی (آشفته‌گی).....
- ۸۹-۳-۳-۲-۴- مرحله سوم: آشفته‌گی (بحران).....
- ۹۵-۴-۳-۲-۴- مرحله چهارم: گسسته‌گی و امکان طلاق (تشدید بحران و امکان طلاق).....
- ۹۵-۵-۳-۲-۴- مرحله پنجم: آمادگی برای طلاق و امکان بازگشت (رفع موانع طلاق).....
- ۱۰۰-۶-۳-۲-۴- مرحله ششم: پس از طلاق و امکان بازگشت.....
- ۱۰۱-۱-۶-۳-۲-۴- شروط جریان طلاق در چارچوب عقلایی.....
- ۱۰۱-۱-۱-۶-۳-۲-۴- شرط اول: انجام طلاق در دوران آرامش زن.....
- ۱۰۱-۲-۱-۶-۳-۲-۴- شرط دوم: عدم مباشرت در شرایط پاکی زن برای انجام طلاق.....
- ۱۰۲-۳-۱-۶-۳-۲-۴- شرط سوم: عدم خروج از منزل مشترک.....
- ۱۰۳-۴-۱-۶-۳-۲-۴- شرط چهارم: جریان طلاق در حضور دو شاهد عادل.....
- ۱۰۴-۲-۶-۳-۲-۴- پذیرفتن پایان زندگی زناشویی.....
- ۱۰۴-۳-۶-۳-۲-۴- نحوه‌ی تعامل دور از کینه با همسر سابق.....
- ۱۰۵-۱-۳-۶-۳-۲-۴- نحوه‌ی تعامل اقتصادی.....
- ۱۰۵-۲-۳-۶-۳-۲-۴- حفظ اسرار.....
- ۱۰۶-۳-۳-۶-۳-۲-۴- برخورد نیکو با پرداخت هدیه.....
- ۱۰۶-۴-۶-۳-۲-۴- توجه زوجین به تربیت فرزند.....
- ۱۰۷-۳-۴- روایی محتوای مراحل شکل گیری و تحول طلاق.....
- ۱۰۷-۴-۴- پاسخ به پرسش اصلی: الگوی تصمیم‌گیری برای طلاق در فرآیند مشاوره زوجی بر اساس منابع اسلامی شامل چه راهبردها، فرایندها و تکنیک‌ها است؟.....
- ۱۱۱-۱-۴-۴- مقدمه.....
- ۱۱۲-۱-۲-۴-۴- مشورت.....
- ۱۱۳-۲-۲-۴-۴- پرهیز از شتاب زدگی.....
- ۱۱۴-۳-۲-۴-۴- استفاده از تجارب.....
- ۱۱۵-۴-۲-۴-۴- عاقبت نگری.....

- ۱۱۵ ۴-۲-۵- عدم افشای تصمیم قبل از قاطعیت
- ۱۱۵ ۴-۳-۳- ۴-۳-۳-۱- گام اول: ارتباط هدفمند مشاور با مراجع
- ۱۱۷ ۴-۳-۱-۱- اعتبار بخشی به مشاور
- ۱۲۰ ۴-۳-۱-۲- ایجاد فضای امن در مشاوره
- ۱۲۱ ۴-۳-۱-۳- امیدبخشی رابطه‌ی بین مشاور و مراجع
- ۴-۳-۱-۴- ایجاد مشارکت و مسئولیت پذیری در ارتباط (تصمیم‌گیری با مراجع است) ۱۲۲
- ۴-۳-۱-۵- ایجاد انگیزه برای تصمیم و تغییر شخصی ۱۲۳
- ۴-۳-۱-۶- بررسی وضعیت روانی مراجع ۱۲۴
- ۴-۳-۱-۷- کسب اطلاعات از مراجع ۱۲۴
- ۴-۳-۲- تکنیک مهارت ارتباطی ۱۲۶
- ۴-۳-۳- گام دوم: بررسی و تشخیص شرایط مراجع نسبت به مراحل تحول طلاق (تبیین مساله) ۱۲۶
- ۴-۳-۳-۱- تحلیل و دسته بندی اطلاعات ۱۲۷
- ۴-۳-۳-۲- آموزش و تبیین شاخص‌ها برای مراجع (بازسازی شناختی) ۱۲۸
- ۴-۳-۳-۱-۲- زندگی متعادل در راستای کارکردهای متناسب خانواده
- عاشروهن بالمعروف) ۱۲۸
- ۴-۳-۳-۲-۲- میزان سازش و مدارا با همسر ۱۲۹
- ۴-۳-۳-۲-۳- کراهت و تنفر نسبت همسر ۱۲۹
- ۴-۳-۳-۲-۴- میزان سختی و ضرر متحمل در شرایط خانواده ۱۳۱
- ۴-۳-۳-۲-۴-۲- تطبیق وضعیت مراجع با شاخص‌های موجود ۱۳۲
- ۴-۳-۴- گام سوم: ارزیابی تشخیص و راه حل‌های موجود در شرایط مراجع (تدوین و ارزیابی راه حل) ۱۳۲
- ۴-۳-۴-۱- تکنیک ارزیابی تشخیص اولیه ۱۳۳
- ۴-۳-۴-۲- جستجوی راه حل‌ها و تکنیک ارزیابی آن ۱۳۵
- ۴-۳-۴-۳- هدایت گری به سوی اولویت‌های انتخاب ۱۳۶
- ۴-۳-۴-۴- تکنیک انتخاب و جمع بندی ۱۳۷

۱۳۸ گام چهارم: اجرای تصمیم
۱۳۸ قاطعیت در تصمیم
۱۳۹ ارائه و عمل به تکالیف مرتبط با تصمیم گرفته شده
۱۴۰ گام پنجم: ارزیابی تصمیم
۱۴۰ بازخورد تکالیف ارائه شده با شرایط مراجع
۱۴۲ فصل پنجم: نتیجه گیری و تفسیر نتایج
۱۴۳ ۱-۵- بحث و تفسیر یافته‌ها بر اساس پرسش اول تحقیق
۱۴۳ ۱-۱-۵- بررسی مرحله پیش از آشفتگی
۱۴۶ ۲-۱-۵- بررسی مرحله بروز آشفتگی
۱۴۹ ۳-۱-۵- بررسی مرحله‌ی آشفتگی
۱۵۱ ۴-۱-۵- بررسی مرحله‌ی گسستگی و امکان طلاق
۱۵۲ ۵-۱-۵- بررسی مرحله آمادگی برای طلاق و امکان بازگشت
۱۵۴ ۶-۱-۵- بررسی مرحله پس از طلاق و امکان بازگشت
۱۵۵ ۲-۵- بحث و تفسیر یافته‌ها بر اساس پرسش اصلی تحقیق
۱۵۵ ۱-۲-۵- بررسی راهبردهای حاکم بر تصمیم‌گیری
۱۵۶ ۱-۱-۲-۵- بررسی راهبرد اول مشورت
۱۵۷ ۲-۱-۲-۵- بررسی راهبرد دوم پرهیز از شتاب زدگی
۱۵۸ ۳-۱-۲-۵- بررسی راهبرد سوم استفاده از تجارب
۱۵۸ ۴-۱-۲-۵- بررسی راهبرد چهارم عاقبت نگری
۱۵۹ ۵-۱-۲-۵- بررسی راهبرد پنجم عدم افشای تصمیم قبل از قطعیت
۱۵۹ ۲-۲-۵- بررسی فرآیند تصمیم‌گیری در شرایط مشاوره زوجی
۱۶۰ ۱-۲-۲-۵- بررسی گام اول ارتباط هدفمند مشاور با مراجع
۱۶۰ ۱-۱-۲-۲-۵- اعتبار بخشی به مشاور
۱۶۱ ۲-۱-۲-۲-۵- ایجاد فضای امن در مشاوره
۱۶۱ ۳-۱-۲-۲-۵- همراهی و همدلی
۱۶۲ ۴-۱-۲-۲-۵- خیر خواهی و دلسوزی
۱۶۳ ۵-۱-۲-۲-۵- امیدبخشی به رابطه‌ی بین مشاور و مراجع
۱۶۳ ۶-۱-۲-۲-۵- ایجاد مشارکت و مسئولیت پذیری در ارتباط

- ۷-۱-۲-۲-۵- ایجاد انگیزه برای تصمیم و ایجاد تغییر شخصی..... ۱۶۴
- ۸-۱-۲-۲-۵- بررسی وضعیت روانی مراجع..... ۱۶۴
- ۹-۱-۲-۲-۵- کسب اطلاعات از مراجع..... ۱۶۵
- ۲-۲-۲-۵- بررسی گام دوم بررسی و تشخیص شرایط مراجع نسبت به مراحل تحول طلاق (تبیین مساله)..... ۱۶۷
- ۳-۲-۲-۵- بررسی گام سوم ارزیابی تشخیص و راه حل های موجود در شرایط مراجع (تدوین و ارزیابی راه حل)..... ۱۶۷
- ۴-۲-۲-۵- بررسی گام چهارم اجرای تصمیم..... ۱۶۸
- ۵-۲-۲-۵- بررسی گام پنجم بازخورد تکالیف ارائه شده با شرایط مراجع (ارزیابی تصمیم)..... ۱۷۰
- ۳-۵- محدودیت های تحقیق..... ۱۷۰
- ۴-۵- پیشنهاد برای تحقیق های آینده..... ۱۷۰
- فهرست منابع..... ۱۷۲
- Error! Bookmark not defined.** منابع فارسی.....
- منابع عربی..... ۱۷۶
- مقالات و پایان نامه ها..... ۱۸۰
- منابع لاتین..... ۱۸۵